

РЕЦЕНЗІЯ

**Кобелєва О. М., доктора наук із соціальних комунікацій,
професора, професора кафедри цифрових комунікацій та інформаційних
технологій Харківської державної академії культури
на дисертацію Ван Шуайтянь «Цифрова трансформація системи
книгорозповсюдження КНР», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа**

Актуальність теми дисертаційної роботи. У наш час широке використання документно-інформаційними структурами цифрових технологій дає змогу їм значно розширити власне інформаційно-комунікаційне середовище, а також відповідати вимогам суспільства щодо отримання безперешкодного доступу до ресурсів та інформації. Саме тому нарілим є дослідження того як на зміну процесам диференціації індустріальної доби, в результаті яких відбулося виникнення окремих галузей (видавнича справа, поліграфія, книжкова торгівля), прийшли процеси інтеграції цифрової доби. Система книгорозповсюдження нині не може обмежитися лише книжковою торгівлею, а містить усі елементи, що приймають участь у доведенні книжкового видання до кінцевого споживача. У цифровому середовищі суб'єктами книгорозповсюдження стають і автори, і видавництва, і заклади книжкової торгівлі, і бібліотеки, між якими виникають нелінійні ланцюжки взаємовідносин. Водночас, можна констатувати, що в науковому дискурсі зберігається поділ на окремі галузі книжкової сфери, а погляд на книжкову сферу як на інтегроване ціле є скоріше виключенням.

Значно підвищує актуальність даної теми дисертаційного дослідження і ґрунтовний аналіз спеціальних публікацій з теми дослідження, який засвідчив, що незважаючи на праці, присвячені окремим аспектам означеної проблеми, вона не набула комплексної і глибокої розробки.

Обґрунтованість та достовірність наукових результатів та висновків дисертаційного дослідження було досягнуто коректним застосуванням пізнавальних можливостей низки загальнонаукових підходів та методів наукового пізнання, а також вивченням ґрунтовних науково-теоретичної та емпіричної баз дослідження. Зокрема, особливу цінність має термінологічний

аналіз базових понять, що характеризують систему книгорозповсюдження в умовах цифрових трансформацій, і уточнення їх значення. Мова йде про те, що процес цифрової трансформації в книжковій сфері привів до виникнення нових сфер (цифрова видавнича діяльність, цифрова дистрибуція, цифрова бібліотека), нових суб'єктів (цифрове видавництво, цифрова платформа, платформа самопублікації, інтернет-книгарня тощо), нових продуктів (цифрова публікація, електронне видання, електронна книга, електронний ресурс, електронна колекція, мобільний додаток для читання тощо), а також зовсім нових гравців (агрегатори контенту, постачальники цифрового контенту), нових процесів (цифрове читання, цифрове книговидання, електронна комерція, друк на вимогу) тощо. Термінологічний аналіз показав, що більшість з цих понять на сьогоднішній день є предметом професійних дискусій, вони не відрізняються чіткістю дефініцій, деякі неправомірно використовуються як синоніми. Такий стан зумовлений швидкістю змін в книжковій індустрії в умовах поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій, за якими не встигає наукова рефлексія.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягають у комплексному висвітленні сучасного стану та теоретичному обґрунтуванні цифрових трансформацій у системі книгорозповсюдження КНР як основи для подальшого формування інтегрованого середовища книгорозповсюдження. Зокрема, в дисертації обґрунтована необхідність розглядати систему книгорозповсюдження в широкому сенсі як сукупність процесів по доведенню видання від автора до читача, що призвела до утворення єдиного інтегрованого середовища; запропонована періодизація цифрової трансформації книжкової індустрії КНР; обґрунтована роль цифрового читання як потужного драйвера інновацій в галузі книгорозповсюдження КНР, що охоплюють удосконалення апаратних пристроїв доступу до цифрового контенту, мобільних застосунків та платформ дистрибуції завдяки можливостям мережевих технологій; визначені перспективи розвитку системи книгорозповсюдження в новому інтегрованому соціокомунікаційному середовищі, що базуються на

принципах диверсифікації, інтеграції, персоналізації, інтерактивності, сервісоорієнтованості, юзабіліті; з'ясована сутність книгорозповсюдження в умовах цифрових трансформацій як процесу доведення авторського повідомлення у вигляді друкованого або цифрового видання диверсифікованими каналами в інтегрованому соціокомунікативному середовищі з використанням можливостей нових інформаційно-комунікаційних технологій. Здобуті в процесі дослідження наукові висновки та надані рекомендації значно збагачують наукове осмислення проблеми формування системи книгорозповсюдження в умовах цифрової трансформації в єдиному інтегрованому середовищі, а також є корисними для практичної реалізації в контексті як управління та визначення векторів стратегічного розвитку книжкової галузі, так і в підготовки фахівців у відповідних закладах вищої освіти України.

Повнота викладеного матеріалу дисертації в наукових публікаціях. Опубліковані праці, яких нараховується 9 (3 статті та 6 публікацій апробаційного характеру), висвітлюють усі основні наукові результати, які було отримано особисто здобувачем в процесі здійснення дисертаційного дослідження.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність установленим вимогам щодо оформлення. Структурно дисертація відповідає установленим вимогам та має такі елементи: анотація, вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Викладений матеріал повністю відповідає поставленим меті та завданням дисертації.

Вступ розкриває актуальність теми дисертаційного дослідження, визначає мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, називає використану методологію дослідження, представляє наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наводить внесок здобувача.

Перший розділ «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ» представляє ґрунтовний аналіз значної

кількості наукових публікацій за темою дисертації. Особливий інтерес для українських дослідників становить розбір дисертантом теоретичних розробок книгознавців та інформаційних фахівців Китайської народної республіки. Складність об'єкта та предмета дослідження доводить потужний комплекс застосованих дисертантом наукових підходів та методів наукового пізнання. Значно збагатили дану роботу результати комплексного використання соціокомунікаційного, системного, історичного, соціокультурного підходів. На різних етапах дослідження застосовувався комплекс методів, що дозволило зібрати, описати, систематизувати та проаналізувати матеріал. У дисертації зроблено термінологічний аналіз базових понять, що характеризують систему книгорозповсюдження в умовах цифрових трансформацій, і уточнено їх значення, чому присвячено окремий підрозділ (1.3)

Другий розділ «РОЗВИТОК СИСТЕМИ КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ КНР В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА» присвячено загальній характеристиці системи книгорозповсюдження в КНР. Зокрема доведено, що вона представлена як структурними елементами, що були притаманні доцифровій добі і збереглися й нині (книжкова торгівля, книговидавництва, бібліотеки), так і тими, що з'явилися лише в новому соціокомунікаційному середовищі (інтернет-магазини, платформи цифрової дистрибуції). При цьому, дисертантом виявлено та сформульовано тенденції розвитку системи книгорозповсюдження в КНР. Показано, що саме Інтернет є головним засобом книгорозповсюдження в умовах електронної комунікації виявлені його особливості в КНР. Розглянуто основні етапи цифрової трансформації книжкової індустрії КНР.

Третій розділ «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ КНР» розглядає процес цифровізації читання як надзвичайно важливий чинник цифрової трансформації книжкової індустрії. Дисертант доводить, що КНР демонструє стійку позитивну динаміку зростання долі цифрового читання,

найбільший відсоток серед якого займає читання через мобільні пристрої. На розвиток цифрового читання впливає ціла низка чинників: соціальних, економічних, технологічних, психологічних, ергономічних. Розглянуте в роботі використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесах книгорозповсюдження дозволяє ефективно функціонувати інтегрованій системі книгорозповсюдження в новому соціокомунікаційному просторі.

Встановлені дисертантом перспективи цифрової трансформації системи книгорозповсюдження КНР визначені на основі аналізу сучасних тенденцій і екстраполяції їх у майбутнє за допомогою узагальнення останніх статистичних даних, зібраних різними потужними компаніями і організаціями. Вони свідчать про активну цифрову трансформацію галузі, яка розвивається в контексті загальнонаціонального тренду на побудову цифрового Китаю. При цьому для сучасної книжкової індустрії як в КНР, так і в усьому світі характерним є співіснування двох екосистем: екосистеми традиційного видання і екосистеми електронного видання. В екосистемі традиційної книги теж відбувається процес цифрової трансформації, спостерігається поступовий процес імплементації ідеології цифрової комунікації. Відбувається процес зростання онлайн-продажів, що зовсім не означає безперспективність фізичних книгарень, які продовжують виконувати свою функцію «третього міста». Екосистема електронної книги Китаю характеризується складною взаємодією між новими учасниками, ustalеними гравцями та органами регулювання, що характеризується протистоянням між «підтримуваними» та «підривними» інноваціями в цифровій книжковій індустрії Китаю. Основним напрямком еволюції електронного видання стає імплементація переваг традиційної книги в цифрове середовище та оптимізація функціонала електронної, наприклад, можливості навігації, персоніфікації тощо.

Загальні висновки дисертації розкривають авторську концепцію та містять основні наукові результати дослідження та рекомендації щодо цифрових трансформацій у системі книгорозповсюдження КНР як основи для подальшого формування інтегрованого середовища

книгорозповсюдження.

Список використаних джерел містить наукові праці закордонних та українських учених, які безпосередньо або опосередковано розглядають функціонування наукових бібліотек закладів вищої освіти, що демонструють значний науковий інтерес до проблематики дисертації.

Дисертація Ван Шуайтянь є такою, що відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Уважне вивчення тексту дисертаційної роботи не виявило порушень академічної доброчесності дисертантом. Відсутні елементи фальсифікації та фабрикації результатів дослідження. Звіт перевірки тексту дисертації на унікальність із використанням системи StrikePlagiarism підтвердив відсутність академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Не зважаючи на високий рівень здійснення дисертаційного дослідження, варто наголосити на деяких зауваженнях:

- можливо було б доцільніше в структурі роботи підрозділ 2.3, присвячений етапам цифрової трансформації книжкової індустрії КНР перенести у розділ 3;
- застосування дослідником компаративного аналізу сприяло б більш яскравому висвітленню стану та особливості організаційних, техніко-технологічних та сервісних складових цифрової трансформації системи книгорозповсюдження КНР.

Загальний висновок. Дисертація Ван Шуайтянь на тему «Цифрова трансформація системи книгорозповсюдження КНР», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 029 Інформаційна,

бібліотечна та архівна справа, є науковою працею високого рівня, яка характеризується не лише науковою новизною, а і практичною значущістю отриманих наукових результатів для їх запровадження в роботу книжкової галузі України. Тому дисертація рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді, а Ван Шуайтянь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Рецензент,
доктор наук із соціальних
комунікацій, професор
професор кафедри цифрових
комунікацій та інформаційних
технологій Харківської державної
академії культури

Олексій КОБЕЛЄВ

